

ДЕЯКІ ПРОБЛЕМИ ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ДО ЇХ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Деякі проблеми організації самостійної роботи майбутніх учителів фізичної культури до їх професійної діяльності. В даній статті розглянуто модульно-рейтингову технологію навчання студентів, зокрема акцент зроблено на розділі самостійної роботи. На основі отриманих даних анкетного опитування студентів, нами наведено їх думки про нововведення щодо модульно-рейтингове навчання. В статті приведено деяке узагальнене відношення студентів до проблем організації учбового процесу і їх самостійної роботи. Крім цього як варіант нами запропоновано деякі варіанти організації самостійної роботи студентів вищих навчальних закладів.

Ключові слова: самостійна робота студента, модульно-рейтингове навчання, організація учбового процесу.

Некоторые проблемы организации самостоятельной работы будущих учителей физической культуры до их профессиональной деятельности. В данной статье рассмотрена модульно-рейтинговая технология обучения студентов, в частности акцент сделан на разделе самостоятельной работы. На основе полученных данных анкетного опроса студентов, нами представлено их мнения о нововведении касательно модульно-рейтингового обучения. В статье представлено некоторое обобщенное отношение студентов к проблемам организации учебного процесса и их самостоятельной работы. Кроме этого как вариант нами предложены некоторые варианты организации самостоятельной работы студентов высших учебных заведений.

Ключевые слова: самостоятельная работа студента, модульно-рейтинговая обучение, организация учебного процесса.

Some problems of organization of independent work of future teachers of physical culture to their professional activity. Module-rating technology of teaching of students is considered in the given article, in particular an accent is done on the section of independent work. On the basis of findings of the questionnaire questioning of students, by us it is imagined the innovation of their opinions concerning module-rating one teaching. Some generalized attitude of students toward the problems of organization of educational process and their independent work is represented in the article . Except for it as a variant by us some variants of organization of independent work of students of

higher educational establishments are offered.

Keywords: independent work of student, module-rating teaching, organization of educational process.

Вступ. Збільшення числа годин самостійної роботи студента дозволяє скоротити витрати на освіту за рахунок скорочення професорсько-викладацького складу. Такий підхід приводить до негативного відношення викладачів до розширення самостійної роботи студентів.

Із загального числа часу, що відводиться на вивчення дисципліни, які включаються в учбову програму і наголошуються в залікових книжках студентів і в додатку до диплома, години самостійної роботи частіше за все є формальними. Реально активно можуть бути використані тільки години аудиторного навчання (до 50% від загального числа часу), та і то за умови, що студент відвідує всі види занять і при цьому бере активну участь в учбовому процесі.

Студенти дуже часто сприймають час, що відводиться на самостійну роботу, як вільний час. Це означає, що необхідна велика виховна робота серед студентів для усвідомлення ними важливості такого виду навчання, як самостійні заняття.

Саме на молодших курсах при вивченні фундаментальних дисциплін, студент повинен одержати не тільки глибокі і міцні знання, але і уміння і навички вживання їх з практики, повинна формуватися готовність до професійної діяльності. Труднощі навчання на перших курсах пояснюються, в основному, відсутністю у студентів сформованих навичок самостійної роботи.

Звідси слідує висновок, що самостійній роботі студентів потрібно учити, щоб час самостійної роботи був часом активного навчання [1,2].

При зменшенні числа годин аудиторного навчання деякі питання вивчаються на лекціях і практичних заняттях в дуже скороченому вигляді, а деякі і зовсім не вивчаються, а пропонуються студентам для самостійного вивчення. Не маючи навичок самостійної роботи, студенти не в змозі

розібратися в таких питаннях. Часу, відведеного викладачу на консультації, абсолютно недостатньо для того, щоб допомогти студентам в оволодінні учбовою програмою дисципліни.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. На сучасному етапі виникає необхідність пошуку нових технологій і методів викладання. Однією з таких технологій є так зване модульне навчання або модульно-рейтингова система [3-7].

Модульно-рейтингова система поєднує в собі дискретність цілей навчання, гнучку структуру учбового матеріалу, дискретність і багатоступеневість контролю результатів навчання.

Основні дидактичні принципи «традиційної» педагогіки - активність; наочність; систематичність і послідовність; доступність; зв'язок теорії з практикою - за допомогою модульно-рейтингової системи доповнюються новими принципами: оперативності і гнучкості; безперервності і відвертості; високої ефективності і якості навчання; індивідуалізації процесу навчання; орієнтованості на кінцевий результат. Деякі аспекти організації самостійної роботи студентів обговорені в статті [8].

Формулювання цілей роботи.

Мета дослідження. Розглянути проблеми організації самостійної роботи майбутніх учителів фізичної культури.

Методи дослідження: анкетування та опитування студентів, аналіз педагогічної, соціологічної літератури.

Дослідження виконано згідно напрямків практичної діяльності факультету фізичної культури ХНПУ імені Г.С. Сковороди.

Результати дослідження та їх обговорення.

Модульно-рейтингову систему навчання, дозволяє: створювати систему оцінювання якості знань за більш диференційованою шкалою для підвищення точності оцінки; розробити і запропонувати студенту різноманітні і альтернативні форми контролю; по-новому компоувати учбовий матеріал, створюючи модульний образ дисципліни.

Перед викладачем при цьому стоять такі задачі: забезпечити незалежне навчання студента в рамках програми; дати студентам необхідні методичні вказівки; визначити напрям самостійної роботи студентів.

Мотиваційні аспекти діяльності студентів полягають у високому рівні індивідуалізації, при якому кожний елемент учбової діяльності (відвідування занять, виконання і захист лабораторних робіт, виконання самостійних модульних завдань, написання реферату, участь в наукових конференціях і т. п.) оцінюється відповідною кількістю балів рейтингу.

Рейтингова система оцінки знань дисциплінує, виробляє відчуття відповідальності, змагання і суперництва в учбовій діяльності.

Для оцінки розвитку особистості можна вибрати такі показники: наочна оцінка знань студента, складність виконаних завдань, творча активність в процесі навчання, ведення конспекту, відвідування лекцій і лабораторно-практичних занять, термін здачі модульних завдань, участь в науково-дослідній роботі і інші індивідуальні критерії.

На кафедрі циклічних видів спорту ХНПУ імені Г.С. Сковороди розроблені матеріали з вивчення теоретичного матеріалу і по практичному рішенню курсових задач.

Видані навчально-методичні матеріали для самостійної роботи студентів - тестові завдання для студентів I-IV курсів понад 200 тестів на кожен курс з різними рівнями складності.

Таким чином, вже на початку семестру кожний студент одержує індивідуальні завдання для самостійної роботи. Виконання цих індивідуальних модульних завдань оцінюється при виставлянні атестаційних оцінок.

Для більш повної і об'єктивної оцінки знань і умінь студента необхідний контроль виконання домашніх модульних завдань. При цьому неминуче виникає необхідність особистого спілкування викладача і студента, оскільки викладач повинен переконатися в самостійному виконанні студентом завдання (або, на худий кінець, в тому, що студент розбирається в

представленому ним рішенні модульних завдань).

Як показує досвід зарубіжних країн, слід ввести в розклад такий вид занять як «самостійна робота студентів під керівництвом викладача», який повинен враховуватися в навантаженні викладачів.

Очевидно, ця пропозиція зустрінє заперечення з боку адміністрації Вузів і Міністерства освіти і науки, оскільки його реалізація зажадає додаткові засоби. Але якщо ми прагнемо підвищення якості фахівців з вищою освітою, то не можна економити на освіті, інакше буде неможливо конкурувати не тільки з розвиненими країнами, але і з країнами так званого третього світу. Потрібно пам'ятати прислів'я: «Скупий платить двічі».

На таких заняттях студенти можуть одержати індивідуальну або групову консультацію викладача з складних питань учбової програми дисципліни і здати індивідуальні домашні модульні завдання.

Для експрес-контролю знань і самостійної роботи студентів можуть служити вже згадані вище тестові завдання.

У учбовому процесі беруть участь дві сторони: ті хто навчає і ті кого навчають. А всі новації в освіті, нові методи навчання створюють або урядовці від освіти або самі ті хто навчає. При цьому рідко береться до уваги думка тих хто навчається.

Ми провели опитування студентів з метою дізнатися їх думку про деякі нововведення у сфері освіти. Не претендуючи на наукову строгість результатів опитування, приведемо деяке узагальнене відношення студентів до проблем організації учбового процесу і самостійної роботи.

1. Модульно-рейтингова система дозволяє вже впродовж семестру, а не в ході екзаменаційної сесії, виявити неуспішних студентів. Це допомагає в роботі деканатам і викладачам-вихователям.

2. У разі ж, якщо оцінка не задовольняє студента, він має нагоду поліпшити її, здавши екзамен або залік з даного предмету.

3. На думку студентів, найголовнішим «плюсом» модульно-рейтингової системи є більш чітка структуризація, на відміну від

традиційних технологій навчання, учбового матеріалу - розбиття його на декілька складових (модулів), а також перевірка знань відповідно до цього розбиття. При цьому студент, так чи інакше, вимушений вчитися протягом всього семестру більш рівномірно, а не тільки під час екзаменаційних сесій.

4. Можливість виставляння оцінки за наслідками здачі модулів дозволяє здавати екзамен (залік) з того або іншого предмету екстерном.

5. Модульно-рейтингова система підвищує якість знань по окремих темах, оскільки об'єм матеріалу, що вивчається, істотно менше ніж за весь семестровий курс.

6. Модульно-рейтингова система передбачає виставляння оцінки іспиту або заліку, виходячи з середнього арифметичного оцінок за кожний з модулів даного семестру. Таким чином, модульно-рейтингова система дозволяє студенту, за умови, що оцінка його задовольняє, не здавати іспит або залік.

7. У модульно-рейтинговій системі відсутня яскраво виражена каральна функція незадовільних оцінок. Модульно-рейтингова система направлена на стимулювання досягнень студента, а не на фіксацію його незнання.

8. Принцип модульності допомагає зробити навчання більш диференційованим. Воно враховує індивідуальні особливості студентів і направлене на оптимальний інтелектуальний розвиток кожного студента за допомогою структуризації учбового матеріалу, підбору форм, прийомів і методів навчання, відповідних типологічним особливостям студентів.

9. При використуванні модульно-рейтингової системи істотно збільшується можливість так званого глибокого занурення. Річ у тому, що традиційні методи навчання використовують тільки частину розумових механізмів студента і при цьому найслабкішу - пасивну увагу, логічну пам'ять і логічне мислення. При глибокому зануренні починають працювати всі основні механізми психіки: загострюються відчуття, активно працюють образне і логічне мислення, образна і логічна пам'ять, свідомість і

підсвідомість, воля і розум.

Окрім вище перелічених позитивних сторін, студенти наголошують і на негативних сторонах модульно-рейтингової системи, а саме:

1. Негативне відношення студентів до контролю знань за допомогою тестування. Вони вважають, що не по всіх дисциплінах тестування дає об'єктивний результат. Перевірка знань за допомогою тестування більш прийнятна для гуманітарних дисциплін.

2. Значне скорочення кількості практичних, лекційних і лабораторних занять може привести до недостатнього засвоєння тієї або іншої теми, а, можливо, саме ці знання стануть в нагоді при вивченні інших дисциплін або при виконанні конкретної роботи.

3. Рейтингова система, як така, мало ефективна. Студенти не прагнуть займати перші місця в групі, на спеціальності або факультеті. Основну увагу викладачів звернуте на неуспішних студентів. Було б слід якимсь чином заохочувати відмінних студентів.

4. Корисно б було проводити екзамен зі всього семестрового курсу для всіх студентів. Це допоможе встановити міцні логічні зв'язки між окремими темами, що входять в різні модулі.

5. Слідувало б не зосереджувати виставляння атестаційних оцінок по всіх дисциплінах на одному тижні. Потрібно враховувати графік вивчення кожної дисципліни, стежачи за розкладом лекцій, практичних і лабораторних занять. Це дозволило б зняти пікове навантаження на студентів під час атестаційних тижнів.

6. Головною негативною рисою модульно-рейтингової системи вважають збільшення об'єму матеріалу, відведеного на самостійне вивчення, що вивчається. Не кожен студент може самостійно засвоїти без допомоги викладача.

Пропонуємо деякі варіанти організації самостійної роботи студентів.

1. На початку кожної лекції викладач диктує список літератури, в якій студенти зможуть знайти матеріали даної лекції, і список необхідних

термінів, які студенту необхідно вписати в «Словник термінів і позначень». Заповнюючи «Словник термінів і позначень», студент тим самим повторює вивчений на лекції матеріал, що сприяє запам'ятовуванню даного матеріалу і дозволяє розвивати не тільки слухову, але і зорову пам'ять.

2. Впродовж семестру викладач пропонує студентам декілька самостійних робіт: матеріали до самостійної роботи студент повинен представити у вигляді конспекту або у вигляді тез в зошиті для лекційних занять. Зошит для лекційних робіт і наявність «Словника термінів і позначень» перевіряється в кінці семестру або на атестаційних тижнях.

3. На початку вивчення матеріалу модуля студенту видається «План самостійних робіт студента», який перевіряється на атестаційному тижні. План може мати вид таблиць, які студенту необхідно заповнити, або матеріалу з пропущеними термінами, словами і т.д. До кожного плану додається список літератури. При цьому представлення матеріалу у вигляді схем і таблиць дозволяє студенту легше сприймати матеріал, що вивчається, і орієнтуватися в ньому.

4. На початку семестру викладач видає список літератури який вивчається в даному семестрі і список питань, розбитий на декілька частин, відповідно до кількості модулів в даному семестрі. Питання можна також розбити на частини, відповідно до оцінки, на яку претендує студент. При здачі кожного з модулів викладач задає один із запропонованих до самостійного вивчення питань. Питання на оцінку «3»: базові терміни або формули.

Ведення контролю над самостійною роботою студентів може здійснюватися за допомогою рейтингової системи. При цьому у вигляді заохочення кращих студентів можуть виступати «забуті» грамоти, похвальні листи батькам, дошки пошани і т.д.

Висновки. Таким чином, необхідно і далі удосконалювати методи організації і контролю самостійної роботи студентів з урахуванням думки тих хто навчається. Передбачається провести експеримент по упровадженню

запропонованих в даній статті заходів, сприяючих підвищенню якості знань студентів.

Література:

1. Бабанский Ю.К. Рациональная организация учебной деятельности. - М.: Знание, 1981. - 96с.
2. Гордієнко Т.П. Організація самостійної роботи студентів. Вісник Чернігівського державного педагогічного університету ім. Т.Г. Шевченка. Вип. 23. Серія: педагогічні науки. - Чернігів: ЧДПУ, 2004. - №23. - с.159 - 163.
3. Болонський процес: Документи / Укладачі З.І.Тимошенко, А.М.Греков, Ю.І.Палеха. - К.: Видавництво Європ. ун-ту, 2004.-169.
4. Драч І.І. «Психолого-педагогічні аспекти втілення модульно-рейтингової системи». Проблеми освіти: Науково-методологічний збірник - 2000 - Вип. 22. - с. 57 - 65.
5. Козлов Н.С., Козлова Л.М., Нариманян К.М. Первокурснику об организации учебного труда студентов. - Усть-Каменогорск, ВКГУ, 1994-131с.
6. Колесова А.М. О повышении студентами первого курса необходимости ответственного отношения к учению // Экспериментальная и прикладная психология. - Л.: Из-во ЛГУ 1971. - С. 70.
7. Коваленко О., Лобунець В. «Інженерно-педагогічна освіта та Болонський процес» // Новий колегіум. - 2002 - с. 16 - 22.
8. Лагирев В.В. Адаптация студентов к условиям обучения в техническом вузе и особенности организации учебно-воспитательного процесса с первокурсниками. - В кн.: Содержание, формы и методы обучения в высшей школе. Обзор информации НИИВО. Вып. 3. - М., 1991. - 48с.